

ПРОБЛЕМА ОНОВЛЕННЯ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Сучасне суспільство – складна, організована, динамічна соціальна система, компетентне управління якою є необхідною умовою для її ефективного функціонування та розвитку. Одним із основних функціональних суб'єктів політичного управління в суспільстві є політико-управлінська еліта. Тому актуальним завданням політологічних досліджень є аналіз шляхів оновлення політико-управлінської еліти у нашій державі.

Мета. Проаналізувати поняття, ролі, основні функції і механізми формування національної політико-управлінської еліти.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- з'ясувати сутність поняття «еліта»;
- охарактеризувати особливості процесу політичної елітаризації в Україні;
- окреслити роль політико-управлінської еліти у нашій державі;
- визначити вимоги сьогодення до вищої політико-управлінської еліти в сучасній Україні.

Вклад матеріалу. Поняття «еліта» має подвійне походження – від лат. «elīqete» і франц. «elite» – ліпше, відібране, вибране, меншість суспільства, що становить достатньо самостійну, вищу, відносно привілейовану групу, наділену особливими психологічними, національними і політичними якостями, яка бере безпосередню участь у затвердженні і здійсненні рішень, пов'язаних з функціями управління, розвитку науки і культури [1, с. 36].

Проблеми становлення та розвитку політико-управлінської еліти тією чи іншою мірою висвітлювалися в дослідженнях М. Афанасьєва, Е. Афоніна, Г. Ашина, С. Наумкіної, І. Куколева, О. Куценко, О. Лазоренка, О. Рудакевича, М. Гурик, В. Скуратівського, В. Табачник, М. Шульги та інших. Проте попри значну кількість наукових праць у зазначеній сфері проблема формування національної політико-управлінської еліти ще не є достатньо розробленою і впровадженою у практику державного управління в Україні. Надзвичайно актуальним для суспільства залишається також питання якісних змін, яких набуває політико-управлінська еліта під час суспільної трансформації.

В Україні процес політичної елітаризації характеризується деякими особливостями. По-перше, управлінська безпорадність керівної політичної еліти не формує логіку її дій, тобто саморегулювання відсутнє. По-друге, українська інтелектуальна та політична еліти досі не дійшли консенсусу щодо моделі модерної української нації, що провокує політичну нестабільність, прояви сепаратизму та етнополітичні конфлікти [5, с. 244]. По-третє, декларації лідерів і їхні практичні дії разюче відрізняються. По-четверте, в масовій свідомості влада дедалі більше оцінюється з недовірою, а її дії наштовхуються на прихований спротив у різних формах [4]. Це дає підставу зробити висновок про розширення саморуйнівної діяльності політико-елітарних структур, цілу низку штучно викликаних бюрократією перманентних криз у взаємовідносинах усередині політичної еліти, а також між суспільством та правлячою політичною елітою [6].

Разом з тим роль національної політико-управлінської еліти в українському суспільстві важко переоцінити, оскільки саме від неї залежить рівень управління розвитком держави, ефективність і дієвість функціонування органів державної влади, консолідація суспільства навколо національної ідеї, мети, визначення шляхів виходу із кризових станів суспільства та стратегічних завдань його розвитку. Саме на це звертає особливу увагу український учений О. Лавренко, підкреслюючи, що «прийняття чи відсутність рішень із соціальних питань бюрократично організованими елітами» стає джерелом історичних змін і може спричинити як розвиток, так і стагнацію чи анемію суспільства. Якщо еліта спроможна вловити те, що Дж. Міль назвав «grincipia media» суспільства, основні тенденції його розвитку, то вона може мати «основу для прогнозу», «основу для розуміння шляхів виходу із кризових станів суспільства» [4, с. 170].

В умовах прискореної урбанізації українського суспільства роль політико-управлінської еліти як важливого інструмента динамічного розвитку суспільства саме й полягає в забезпеченні ефективності соціальних, економічних, технологічних, соціально-психологічних процесів, які відбуваються в суспільстві, у тому, щоб модернізувати систему державного управління, подолати інерцію, усталені стереотипи мислення, що сприятиме досягненню позитивного результату. Політичні події в Україні після Помаранчевої революції підтвердили наявність в політичній еліті характерної риси, яку відмічав В. Липинський – нахил до романтизму. Він вважав що українська еліта позбавлена почуття дійсності, не вміє відрізнити бажане від можливого [2, с. 122].

Розглянемо вимоги, які висуваються в умовах сьогодення до вищої політико-управлінської еліти. До них належать: висока професійна компетентність, грамотність в оцінках ефективності розробки і прийняття управлінських рішень, прогнозування наслідків виконання; уміння формувати працездатні групи виконавців для розв'язання проблем державного управління, об'єднувати їх на основі суспільних цінностей і принципів; навички роботи з інформаційними ресурсами, володіння технологіями ефективного спілкування та здійснення управлінського впливу. Крім викладених вимог, можна додати інші, не менш важливі: патріотизм і національну свідомість, високу порядність, чесність, скромність в особистому та громадському житті.

Висновки. Отже, аналіз стану політико-управлінської еліти в сучасній Україні дає підстави зробити такі висновки: 1) в Україні немає цілісної та ефективної політико-управлінської еліти, яка відповідала б загальнонародним інтересам, конкретно-історичним умовам, традиціям і менталітету українського народу; 2) у населення України склався переважно негативний образ правлячої еліти, оскільки вона не виконує всі важливі соціальні функції, необхідні у стабільному суспільстві – референтної групи, взірця суспільної поведінки, морально-психологічного мобілізатора та провідника мас; 3) процес формування сучасної демократичної управлінської еліти буде довгим і складним; 4) перспективи щодо формування сучасної політико-управлінської еліти пов'язуються з входженням у життя нових поколінь, вихованих в умовах незалежної України і непов'язаних з тоталітарним минулим.

Список використаних джерел

1. Гурик М. «Каста лучших людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*. 2011. Вип. 8. С. 36–46.
2. Гурик М. Концепція еліти В. Липинського: аналіз і перспективи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Культурологія»*. Острог, 2010. С. 121–126.
3. Добіжа В. В. Політична культура владної еліти в умовах суспільно-політичної трансформації. *Держава і право. Юрид. і політ. науки*. К. : Ін-т держави і права НАНУ, 2007. Вип. 38. С. 726–732.
4. Лавренко О. Трансформація суспільства і концепція «кругообігу еліт» *Українська еліта та її роль в державотворенні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (Київ, 18–19 травня 2000 р.). К.: Військ. гуманіт. ін-т Нац. акад. оборони України, 2000. С. 168–173.
5. Рудакевич О. М. Національна ідея. *Новітня політична лексика (неологізми, okazionalizmi та інші новотвори)*. Львів: «Новий світ – 2000», 2015. С. 244–245.
6. Сахань О. М. Політична еліта України: сучасний стан та перспективи. *Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр.* X. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2012. № 2 (42). С. 275–282.